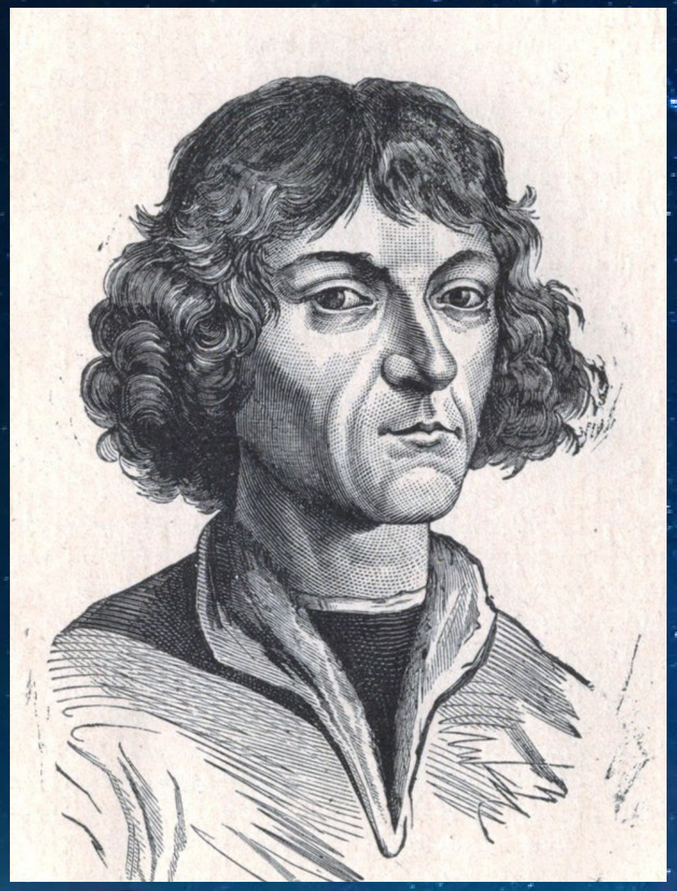
Mikołaj Kopernik – mieszkaniec olsztyńskiego zamku

Mikołaj Kopernik urodził się w Toruniu, w lutym 1473 roku, w kamienicy przy dawnej ulicy św. Anny. Obecnie w Toruniu jest to ulica Kopernika.

Dom Mikołaja Kopernika,
Fot. Muzeum Okręgowe w Toruniu, http://muzeumokregowe-torun.indexfirm.pl/kreator///img/236549/strony/236549_794_2193.jpg

Dzięki protekcji Łukasza Watzenrode, wuja Kopernika i biskupa warmińskiego, Mikołaj w latach 1491- 1495 studiował w Krakowie.

Collegium Maius, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, gdzie studiował Mikołaj Kopernik.

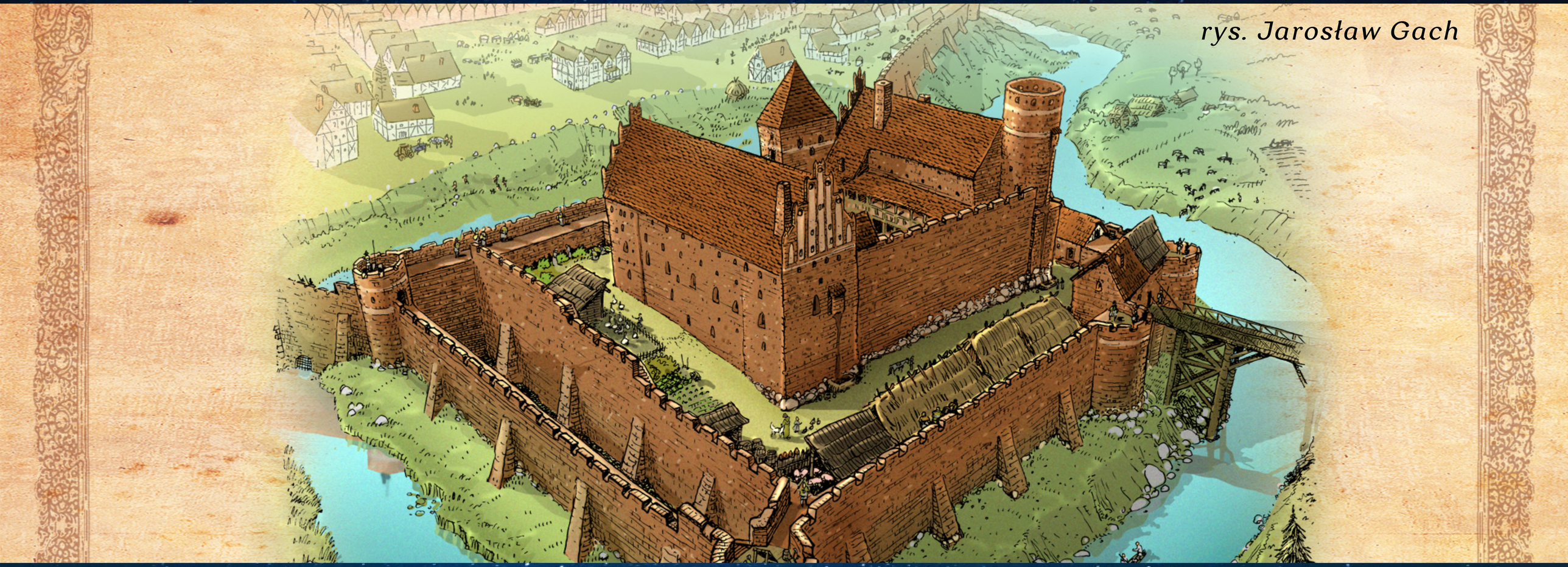

Wojciech Gerson pt. „Mikołaj Kopernik wykładający matematykę w Rzymie”.

We Włoszech Kopernik studiował prawo i medycynę na uniwersytetach w Bolonii i w Padwie. W 1503 roku Kopernik obronił doktorat z prawa na Uniwersytecie w Ferrarze.

Mikołaj Kopernik lata 1504-1509 spędził u boku wuja Łukasza Watzenrode na zamku biskupim w Lidzbarku Warmińskim.

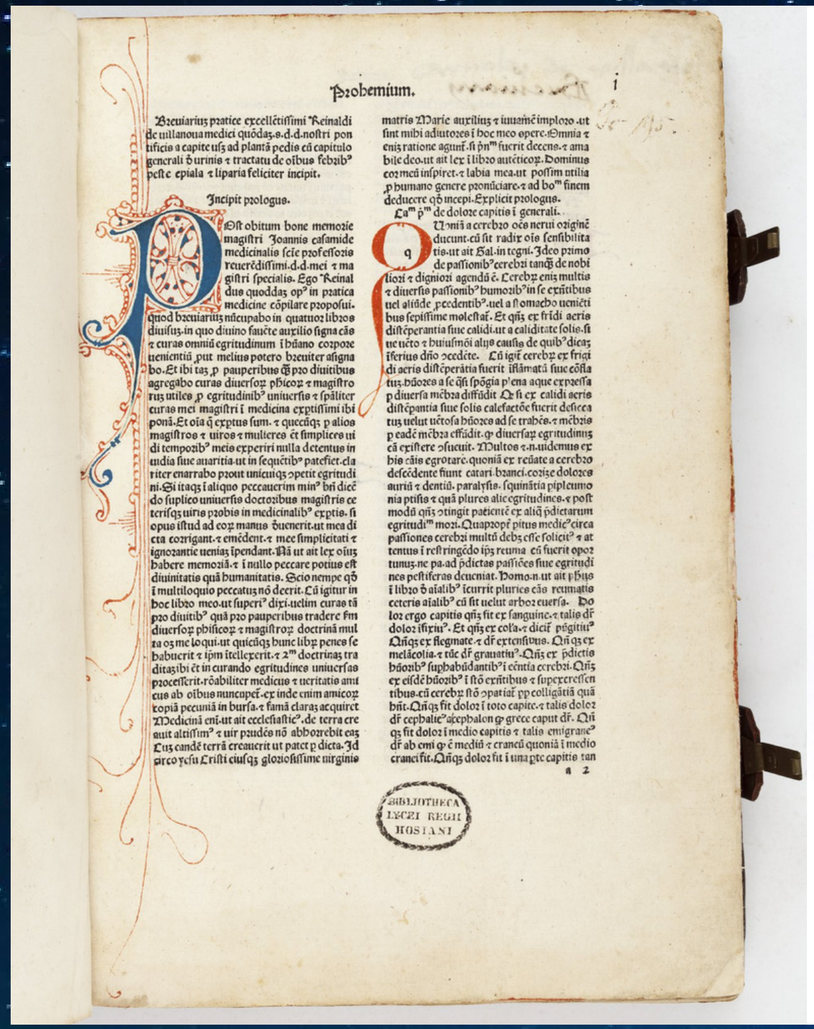

Jesienią 1516 r. Mikołaj Kopernik przybył do olsztyńskiego zamku. Pełnił tu obowiązki administratora dóbr wspólnych kapituły katedralnej do 1521 r.

Do dziś w salach gotyckich możemy zobaczyć pomieszczenia mieszkalne - gabinet i sypialnię.

Prohemium.

Breuiarius practice excellētissimi Reinaldi de villanoua medici quōdaz. s. d. d. nostri pon tificis a capite usz ad plantā pedis eū capitulo generali d urinis ⁊ tractatu de oībus febrib⁹ peste epiala ⁊ liparia feliciter incipit.

Incipit prologus.

Post obitum bone memorie magistri Joannis cafamide medicinalis scie professoris reuerēdissimi. d. d. mei ⁊ magistri specialis. Ego Reinaldus quōdaz op⁹ in pratica medicine cōpilare proposui. quod breuiarius nūcupabo in quatuoz libzos diuisuz in quo diuino fauōre auxilio signa cās ⁊ curas omniū egritudinum ydiano corpoze uenientiū put melius potero breuiter assignabo. Et ibi taz p pauperibus q̄z p diuitibus agregabo curas diuersoz pbicoz ⁊ magistroz utiles p egritudinib⁹ uniuersis ⁊ spāliter curas mei magistri i medicina exptissimi ibi ponā. Et oīa q̄ exptus sum. ⁊ quecūq; p alios magistros ⁊ uiros ⁊ mulieres ēt simplices uidi temporib⁹ meis experiri nulla detentus inudia siue auaritia. ut in sequētib⁹ patefiet. claziter enarrabo prout unicuiq; opetit egritudini. Si itaq; aliquo peccauerim min⁹ bri dicēdo supplico uniuersis doctoribus magistris ac teritiq; uiris probis in medicinalib⁹ exptis. si opus istud ad eoz manus deuenerit. ut mea dicta eozrigant. ⁊ emēdent. ⁊ mee simplicitati ⁊ ignozantie ueniaz ispendant. Nā ut ait lex oīuz habere memoziā. ⁊ i nullo peccare potius est diuinitatis quā humanitatis. Scio nempe q̄ō i multiloquio peccatuz nō deerit. Cū igitur in hoc libzo meo. ut superi⁹ dixi. uelim curas tā p̄z diuitib⁹ quā p̄z pauperibus tradere fm diuersoz pbicoz ⁊ magistroz doctrinā multa oz me loqui. ut quicūq; hunc libz penes se habuerit ⁊ ipm itellexerit. ⁊ 2m doctrinaz traditaz ibi ēt in curando egritudines uniuersas proceserit. rōabiliter medicus ⁊ ueritatis amicus ab oībus nuncupet. ex inde enim amicoz copiā pecuniā in bursa. ⁊ famā claraz acquiret Medicinā enī. ut ait ecclesiastic⁹. de terra creauit altissim⁹ ⁊ uir prudēs nō abhozrebit eaz Deus candē terrā creauerit ut patet p dicta. Id circo ysu Christi eiusq; gloziosissime virginis matris Marie auxiliuz ⁊ iuuamē implozo. ut sint mihi adiutozes i hoc meo opere. Omnia ⁊ eniz ratione agunt. si pn̄m fuerit decens. ⁊ amabile deo. ut ait lex i libzo autēticoz. Dominus eoz meū inspiret. ⁊ labia mea. ut possim utilia p humano genere pnūciare. ⁊ ad bo⁹ finem deducere q̄ō incepi. Explicit prologus.

La⁹ p⁹ de dolore capitis i generali.

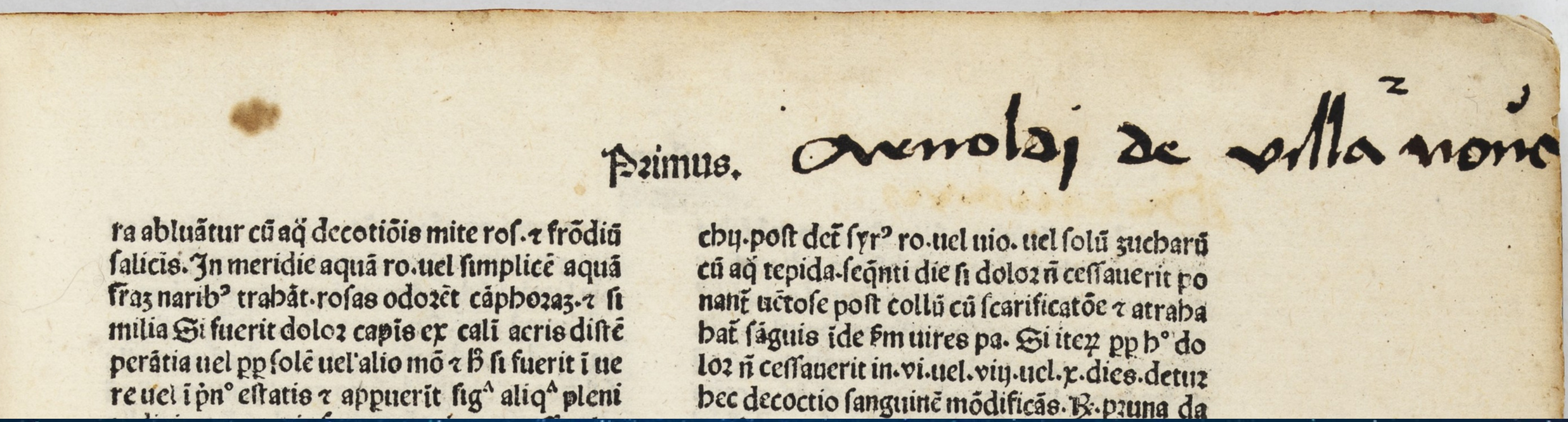
Quoniā a cerebzo oēs nerui oziginē ducunt. cū sit radix oīs sensibilitatis. ut ait Gal. in tegni. Ideo primo de passionib⁹ cerebzi tanq̄ de nobiliozi ⁊ digniozi agendū ē. Cerebz enīz multis ⁊ diuersis passionib⁹ humozib⁹ in se exūtibus uel aliūde precedentib⁹. uel a stomacho uenientibus sepissime molestat. Et qñ ex frīdi aeris distēperantia siue calidi. ut a caliditate solis. siue uētoz ⁊ huiusmōi alijs causis. de quib⁹ dicaz iferius dño cedente. Cū igit cerebz ex frigidi aeris distēperātia fuerit iflāmatū siue cōstitutz. hūozes a se ipsi spōgia p̄ema aque expressa p diuersa membza diffūdit. Qn si ex calidi aeris distēpantia siue solis calefactōe fuerit desiccatus uelut uētosa hūozes ad se trahēs. ⁊ membris p eadē membza effūdit. ⁊ diuersaz egritudinuz cā existere solent. Multos ⁊. n. uidemus ex his cāis egrotare. quoniā ex retrate a cerebzo descēdente fiunt catarri. branci. cozize dolozes aurii. ⁊ dentiū. paralysis. squinātia pipleumonia prius. ⁊ quā plures alie egritudines. ⁊ postmodū qñz ptingit patiētē ex alijs pdictarum egritudi⁹ mozi. Quapzopt pitus medic⁹ circa passiones cerebzi multū debz esse solicit⁹. ⁊ attentus i restringēdo ipz reuma cū fuerit opoztunus. ne pa. ad pdictas passiones siue egritudines pestiferas deueniat. Nam. n. ut ait p̄bus i libzo d alijs⁹ icurrit plurics cās reumatis ceteris alijs⁹ cā sit uelut arboz euersa. Dolor ergo capitis qñs sit ex sanguine. ⁊ talis dr̄ dolor ifixus⁹. Et qñz ex cola. ⁊ dicit pegitis⁹ Qñz ex flegmate. ⁊ dr̄ extensiuus. Qñ ex melācolia. ⁊ tūc dr̄ granatiu⁹. Qñs ex pdictis hūorib⁹ sup habitū mitis⁹ i cōmia cerebri. Qñz ex ebulitōe hūoriū⁹ i tōe cranij⁹ ⁊ superexistentibus cū cerebz stō spatiat pp colligatiū quā hñt. Qñqs fit dolor i toto capite. ⁊ talis dolor dr̄ cephalie⁹ a cephalon q̄ grece caput dr̄. Qñ qs fit dolor i medio capitis ⁊ talis emigrane⁹ dr̄ ab emi q̄ ē medii. ⁊ cranū quoniā i medio cranei fit. Qñqs dolor fit i una pte capitis tan

a 2

BIBLIOTHECA LYCEI REGII HOSIANI

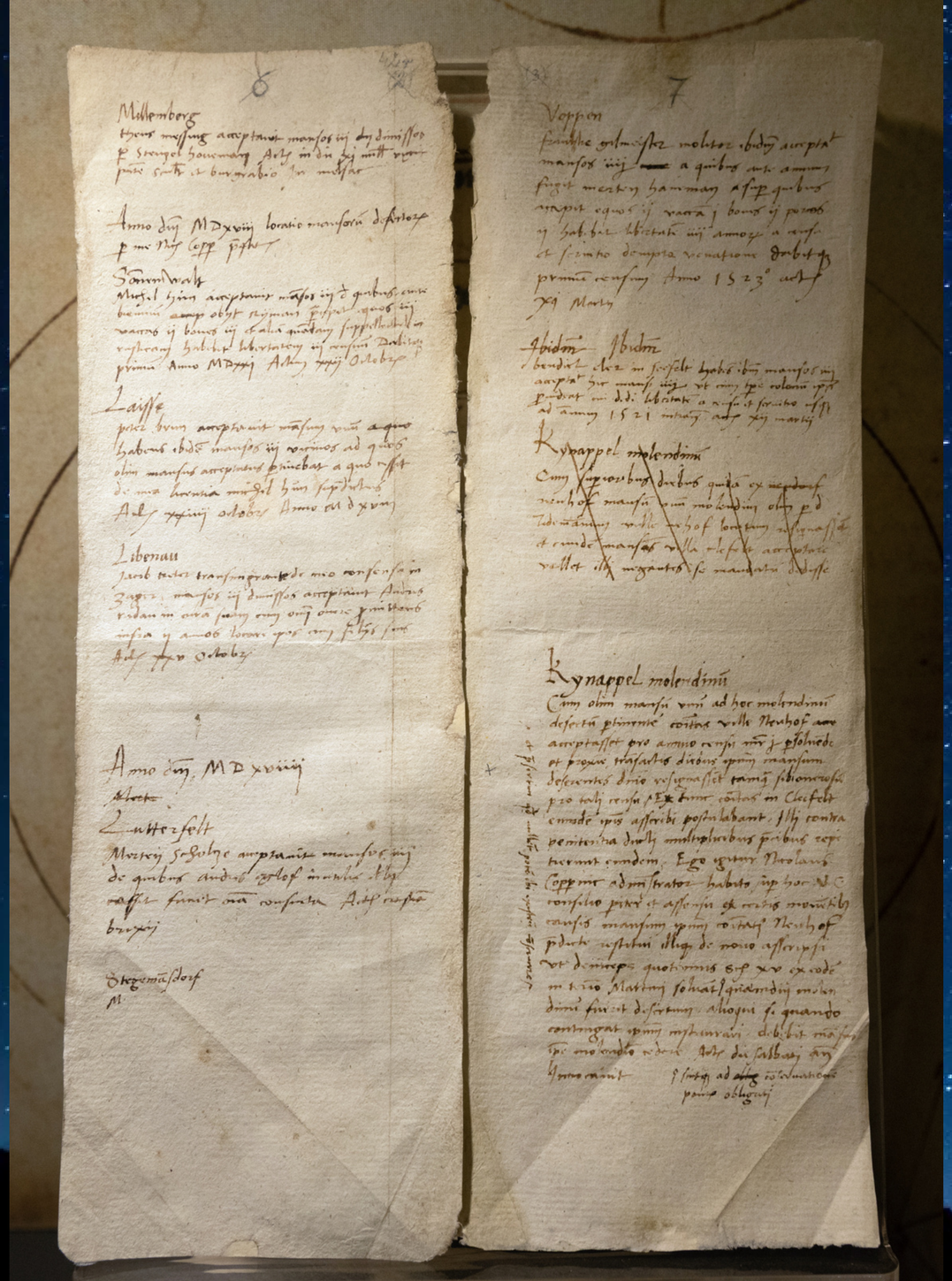
W zbiorach muzeum znajduje się inkunabuł medyczny, czyli podręcznik do medycyny z prywatnej biblioteki Mikołaja Kopernika.

Primus.

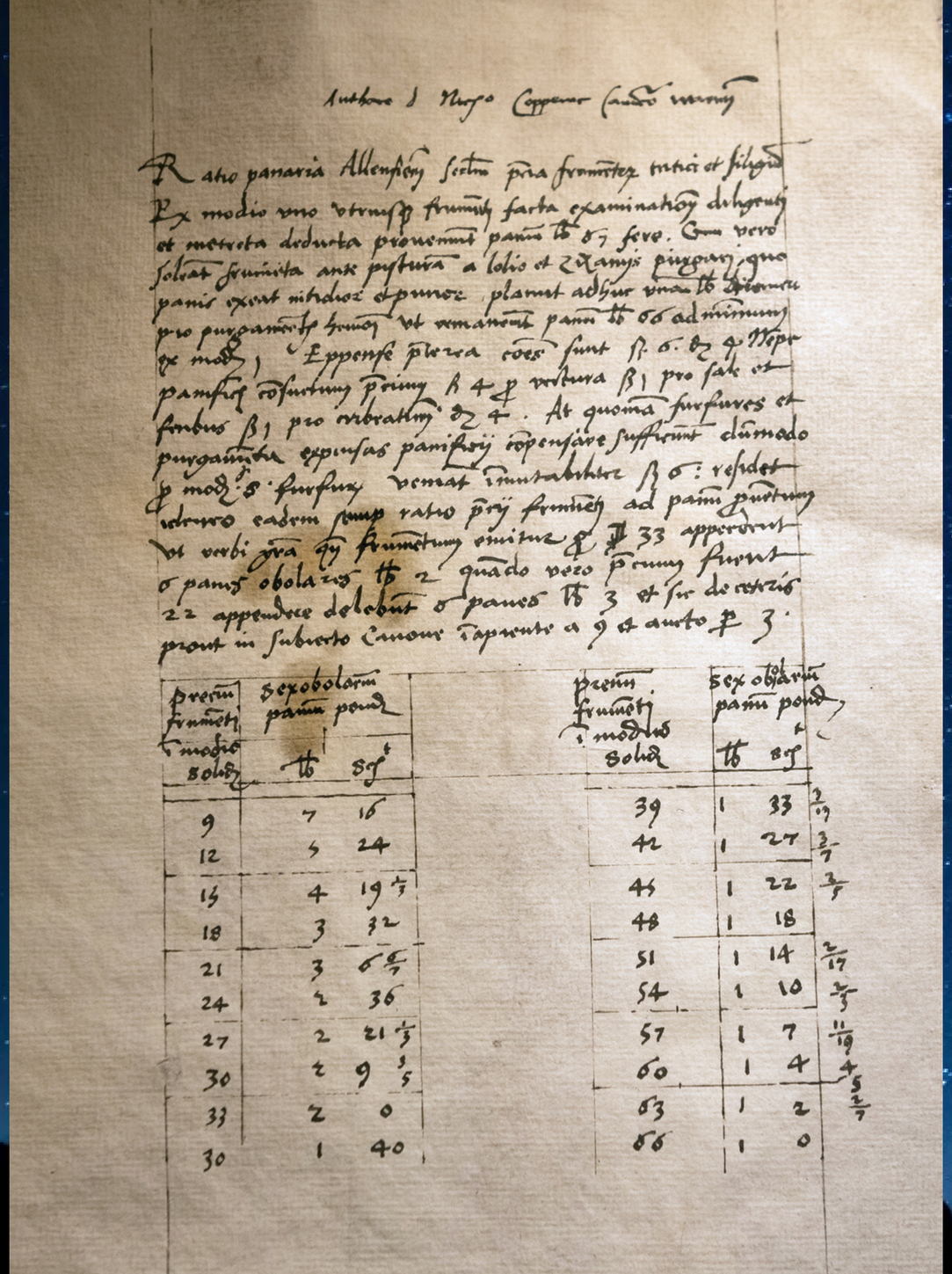
ra abluãtur cũ aq̃ decotiõis mite roſ.ꝛ frõdiũ
ſalicis. Jn meridie aquã ro.uel ſimplicẽ aquã
fraz narib⁹ trahãt.roſas odozẽt cãphozaz.ꝛ ſi
milia Si fuerit dolor capis ex cali acris diſtẽ
perãtia uel pp ſolẽ uel alio mõ ꝛ ℔ ſi fuerit ĩ ue
re uel ĩ pn° eſtatis ꝛ appuerit ſig^ aliq^ pleni

chy.poſt dẽ ſyr⁹ ro.uel uio. uel ſolũ zucharũ
cũ aq̃ tepida.ſeq̃nti die ſi dolor ñ ceſſauerit po
nanꝫ uctoſe poſt collũ cũ ſcarificatõe ꝛ atraha
haꝫ ſãguis ide ſm uires pa. Si itez pp h° do
lor ñ ceſſauerit in.vi.uel.viy.uel.x.dies.detur
hec decoctio ſanguinẽ mõdificãs. ℞.pruna da

Na jego marginesach znajdują się odręczne notatki, wykonane ręką Mikołaja Kopernika.

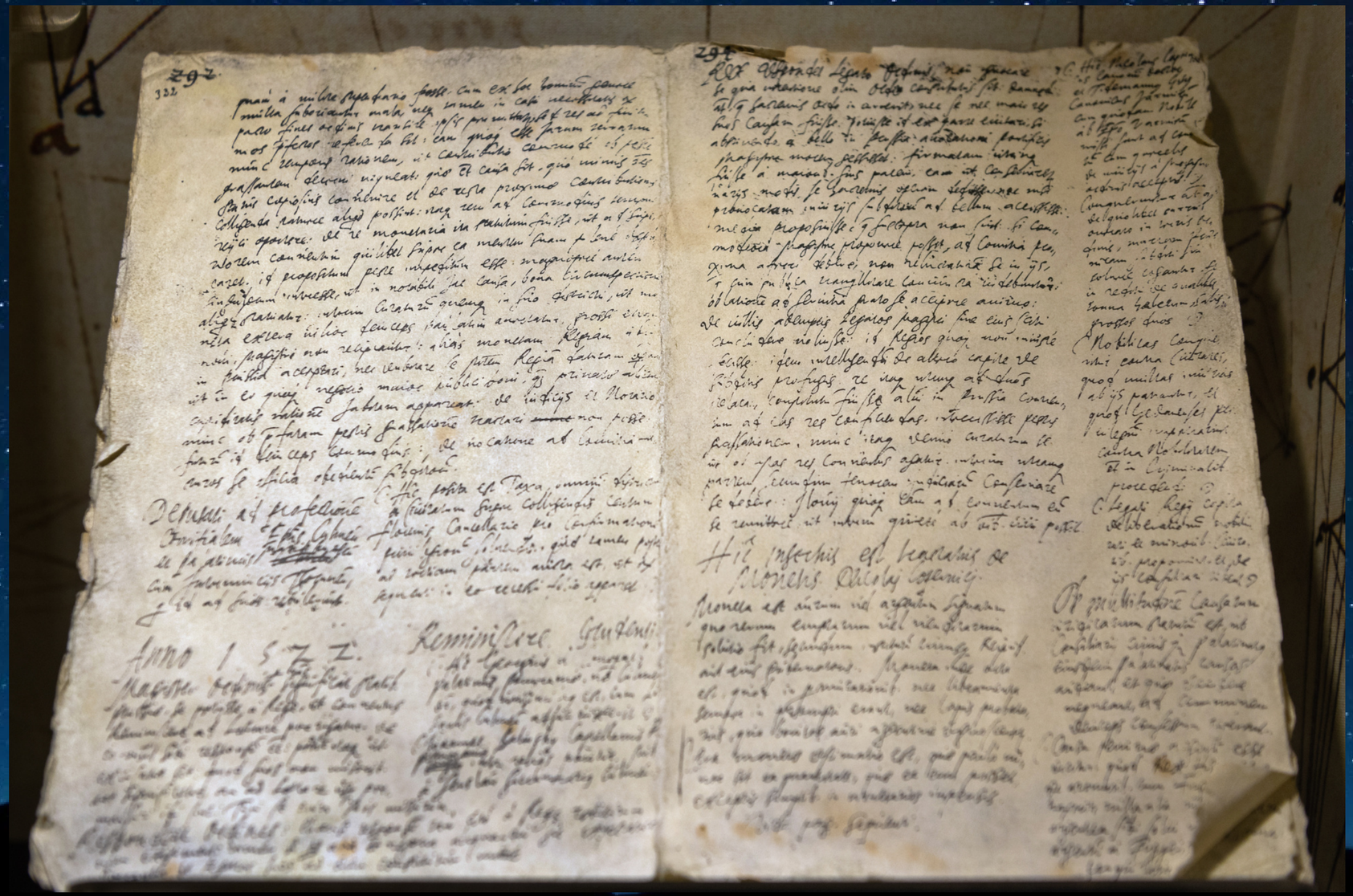

Do obowiązków Mikołaja Kopernika należało lokowanie osadników, czyli chłopów dzierżawiących ziemię, zbieranie czynszów i podatków.

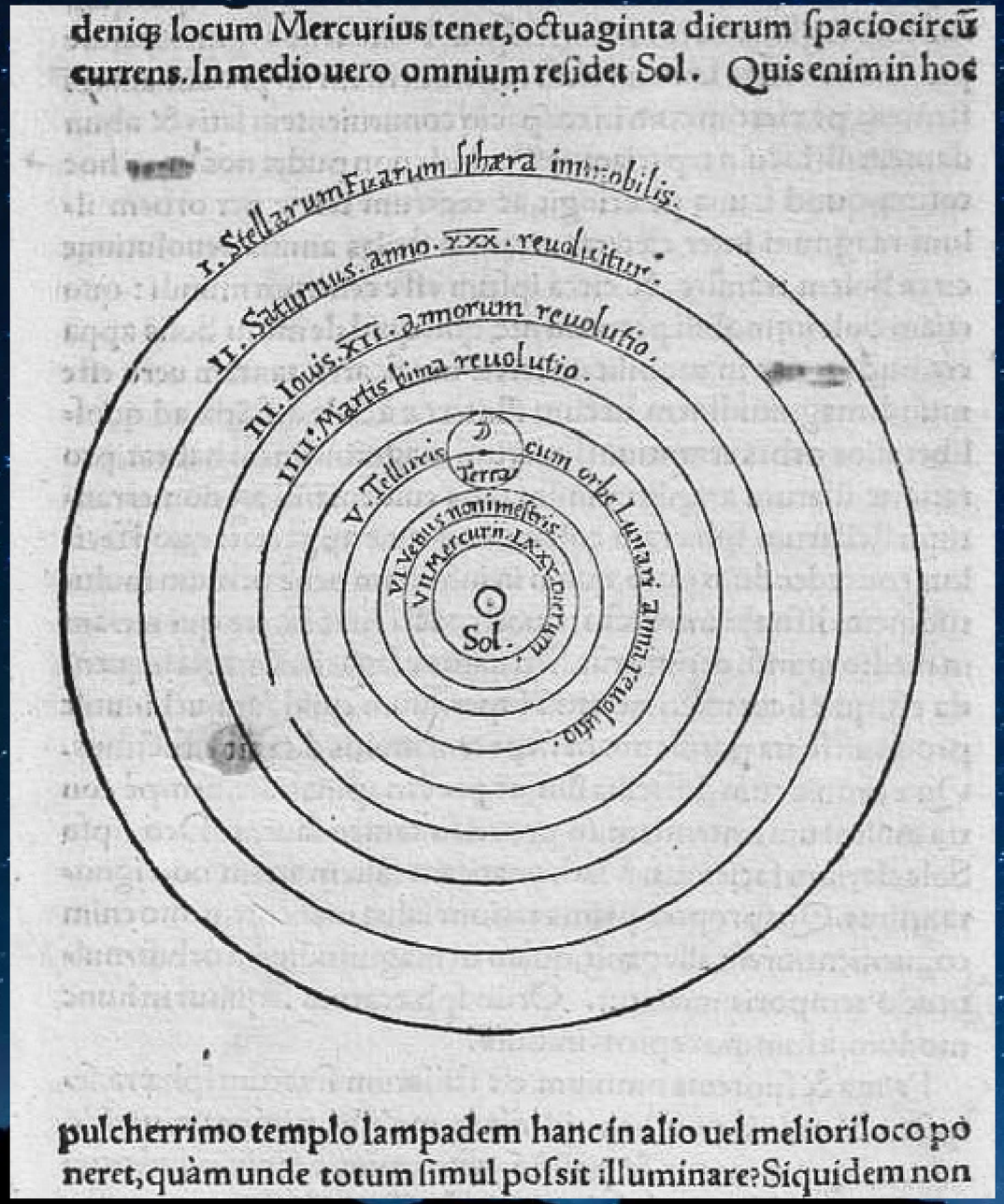
Mikołaj Kopernik stworzył taksę chlebową, czyli dokument regulujący cenę chleba w Olsztynie i innych miejscowościach na Warmii.

Jest również autorem traktatów o monecie, propozycji reformy monetarnej w Królestwie Polskim.

Na krużganku olsztyńskiego zamku do dziś zobaczyć możemy jedyny, oryginalny, zachowany przyrząd astronomiczny wykonany ręką wielkiego astronoma.

Mikołaj Kopernik na olsztyńskim zamku zaczął pisać swoje słynne dzieło, które zatytułował: De Revolutionibus… co znaczyło „O obrotach…”. Ukazało się ono w 1543 roku pod tytułem: De revolutionibus orbium coelestium.

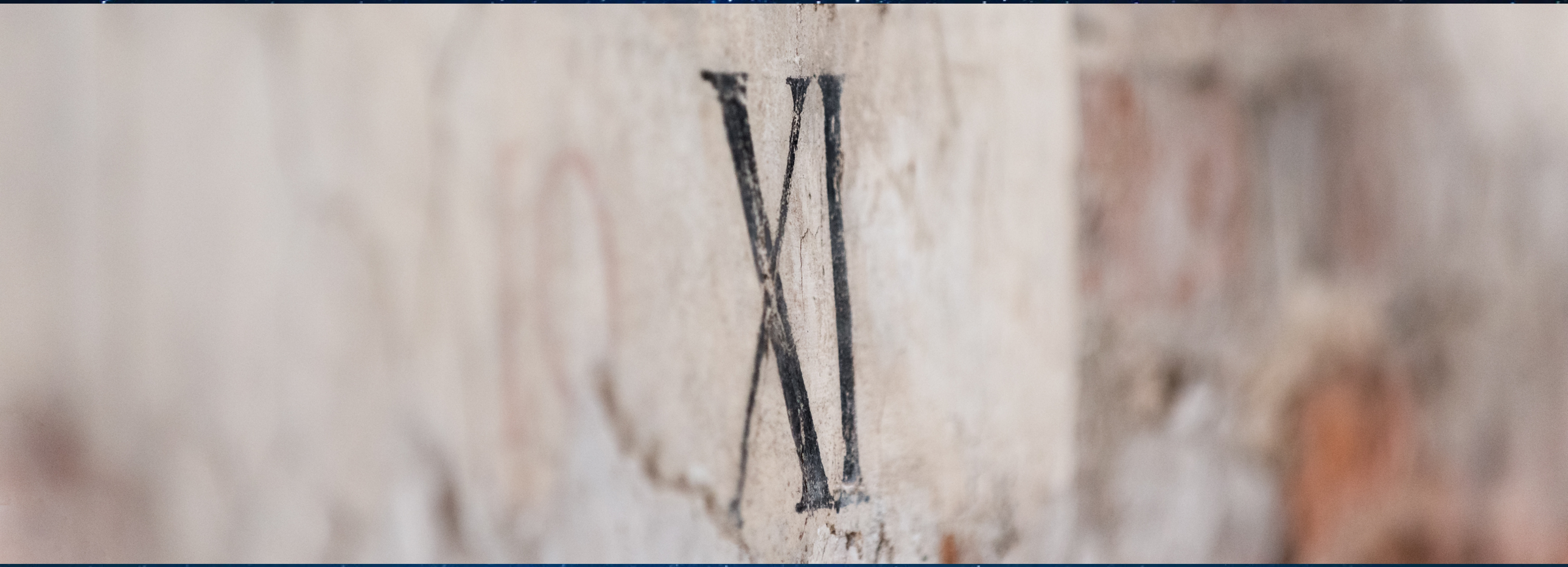

26 stycznia 1521 roku Krzyżacy zaatakowali Olsztyn, którego nie zdobyli. Kopernik zajmował się przygotowaniem zamku do obrony, ściągając dodatkowe wojska i broń.

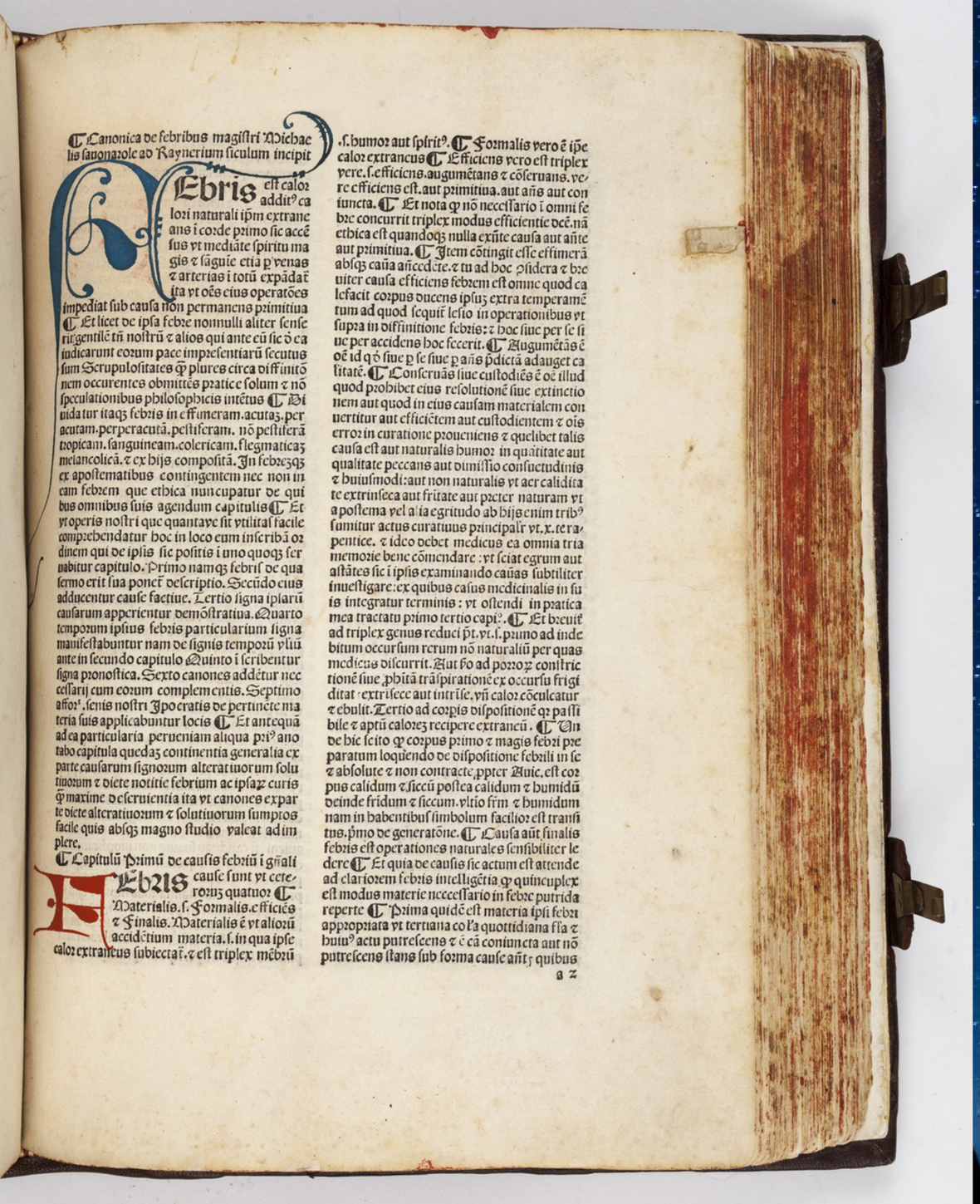

We Fromborku, siedzibie kapituły,
Kopernik mieszkał do śmierci w 1543 roku.

Tablica astronomiczna na krużganku olsztyńskiego zamku

¶ Canonica de febribus magistri Michaelis sauonarole ad Raynerium siculum incipit

Febris

est calor addit⁹ calori naturali ipm extranean⁹ i corde primo sic accēsus vt mediāte spiritu magis z sāguie etiā p venas z arterias i totū expādat̄ ita vt oēs eius operatōes impediat sub causa non permanens primitiua ¶ Et licet de ipsa febre nonnulli aliter senserit gentilē tñ nostrū z alios qui ante eū sic ō ea iudicarunt eorum pace impresentiarū secutus sum Scrupulositates q̄ plures circa diffīntōnem occurentes obmittēs pratice solum z nō speculationibus philosophicis intētus ¶ Diuidat̄ itaq̄ febris in effumeram. acutaz. peracutam. perperacutā. pestiferā. nō pestiferā tropicam. sanguineam. colericam. flegmaticaz melancolicā. z ex hijs compositā. Jn febrezq̄ ex apostematibus contingentem nec non ineam febrem que ethica nuncupatur de quibus omnibus suis agendum capitulis ¶ Et vt operis nostri que quantaye sit vtilitas facile comprehendatur hoc in loco cum inscribā ordinem qui de iplis sic positis i uno quoq̄ sermone erit sua ponet descriptio. Secūdo eius adducentur cause factiue. Tertio signa iplarū causarum apperientur demōstratiua. Quarto temporum ipsius febris particularium signa manifestabuntur nam de signis temporū vltiū ante in secundo capitulo Quinto i scribentur signa pronostica. Sexto canones addētur nec cessarij cum eorum complementis. Septimo affor⁹. senis nostri Jpocratis de pertinēte materia suis applicabuntur locis ¶ Et antequā ad ea particularia perueniam aliqua pr⁹ anotabo capitula quedaz continentia generalia ex parte causarum signorum alteratiuorum solutiuorum z diete notitie febrium ac ipsaz curis q̄ maxime deseruientia ita vt canones expar te diete alteratiuorum z solutiuorum sumptos facile quis absq̄ magno studio valeat adimplere.

¶ Capitulū Primū de causis febriū i gñali

Febris

cause sunt vt ceterorum quatuor ¶ Materialis. s. Formalis. efficiēs z Finalis. Materialis ē vt aliorū accidētium materia. s. in qua ipse calor extraneus subiectat̄. z est triplex mēbrū .s. humor aut spirit⁹. ¶ Formalis vero ē ipse calor extraneus ¶ Efficiens vero est triplex vere. s. efficiens. augumētans z cōseruans. vere efficiens est. aut primitiua. aut añs aut coniuncta. ¶ Et nota q̄ nō necessario i omni febre concurrit triplex modus efficientie dcē. nā ethica est quandoq̄ nulla exīte causa aut añte aut primitiua. ¶ Item cōtingit esse effimerā absq̄ causa añcedēte. z tu ad hoc ꝓsidera z hoc uiter causa efficiens febrem est omne quod calefacit corpus ducens ipsuz extra temperamētum ad quod sequit̄ lesio in operationibus vt supra in diffinitione febris: z hoc siue per se siue per accidens hoc fecerit. ¶ Augumētās ē oē id q̄ ō siue p se siue p añs ꝓdictā adauget calitatē. ¶ Conseruās siue custodiēs ē oē illud quod prohibet eius resolutionē siue extinctionem aut quod in eius causam materialem conuertitur aut efficiētem aut custodientem z ois error in curatione proueniens z quelibet talis causa est aut naturalis humor in quātitate aut qualitate peccans aut dimissio consuetudinis z huiusmodi: aut non naturalis vt aer calidita te extrinseca aut fritate aut preter naturam vt apostema vel alia egritudo ab hijs enim trib⁹ sumitur actus curatiuus principal̄ vt. x. terapentice. z ideo debet medicus ea omnia tria memorie bene cōmendare: vt sciat egrum aut astātes sic i ipsis examinando causas subtiliter inuestigare: ex quibus casus medicinalis in suis integratur terminis: vt ostendi in pratica mea tractatu primo tertio capi⁹. ¶ Et breuit ad triplex genus reduci ꝑt. vt. s. primo ad indebitum occursum rerum nō naturaliū per quas medicus discurrit. Aut ꝺo ad pozoz constrictionē siue ꝓhibitā trāspirationē ex occursu frigiditat extrinsece aut intrinse. vñ calor cōculcatur z ebulit. Tertio ad corpis dispositionē q̄ passibile z aptū calorez recipere extraneū. ¶ Unde bic scito q̄ corpus primo z magis febri preparatum loquēndo de dispositione febrili in se z absolute z non contracte ꝓpter Auic. est corpus calidum z siccū postea calidum z humidū deinde fridum z siccum. vltio frīm z humidum nam in habentibus simbolum facilior est transitus. primo de generatōne. ¶ Causa aūt finalis febris est operationes naturales sensibiliter ledere ¶ Et quia de causis sic actum est attende ad clariorem febris intelligētia q̄ quincuplex est modus materie necessario in febre putrida reperte ¶ Prima quidē est materia ipsi febri appropriata vt tertiana col'a quottidiana flā z huiu⁹ actu putrescens z cū cā coniuncta aut nō putrescens stans sub forma cause añ; quibus

Inkunabuł medyczny w zbiorach biblioteki Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie

Pamiątki i miejsca związane z postacią Mikołaja Kopernika

Pomnik Mikołaja Kopernika w Parku Podzamcze autorstwa berlińskiego rzeźbiarza Johannesa Götza z Berlina.

Pamiątki i miejsca związane z postacią Mikołaja Kopernika

Pomnik Mikołaja Kopernika znajdujący się w Olsztynie na Starym Mieście, u zbiegu ulic Okopowej i Zamkowej. Autorką pomnika jest olsztyńska rzeźbiarka Urszula Szmyt.

Pamiątki i miejsca związane z postacią Mikołaja Kopernika

Ulica imienia Mikołaja Kopernika w Olsztynie

Dom Towarzyski "Kopernik" w Olsztynie, ul. Pieniężnego

Pamiątki i miejsca związane z postacią Mikołaja Kopernika

Fot. M. Rucińska

Zatoka imienia Mikołaja Kopernika nad jeziorem Ukiel

Do olsztyńskich zabytków pamiętających czasy Kopernika należą m.in. Stary Ratusz.

Pamiątki i miejsca związane z postacią Mikołaja Kopernika

Bazylika Współkatedralna Świętego Jakuba Apostoła w Olsztynie

Pamiątki i miejsca związane z postacią Mikołaja Kopernika

Wysoka Brama

Zapraszamy do Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie na zajęcia edukacyjne

Dział Edukacji, Promocji i Wydawnictw MWiM

nr tel: 89 527 95 96 wew. 31

Fot. Łukasz Kulicki

